

‘บ้านโอบอุ่ม’ ทางเลือกใหม่ ที่พักอาศัยให้คนไทยสูงวัย ในชุมชน

สรัช สินธุประภา

Highlights

- ผู้สูงอายุไทยเกินครึ่งมีฐานะการเงินไม่มั่นคง มีแนวโน้มเป็นโสด และอยู่คนเดียว รวมถึงแต่งงานแต่ไม่มีลูกมากขึ้น ทำให้มีความต้องการที่พักอาศัยซึ่งเอื้อให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น
- แนวคิดการดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันมุ่งให้ ‘สูงวัยในถิ่นเดิม’ (Age in Place) แต่ผู้สูงอายุไทยกว่า 93% อาศัยในที่พักซึ่งไม่เหมาะสมกับชีวิตสูงวัย โดยมายปรับปรุงบ้านที่ผ่านมา มุ่งเป้าผู้สูงอายุยากจน และทำได้จำนวนไม่นมำพ้อ ส่วนโครงการที่พักอาศัยที่พัฒนาใหม่มุ่งเป้าผู้มีรายได้ปานกลาง-สูงและข้าราชการเกษียณ ทิ้งให้คนไทยส่วนใหญ่ไร้ทางเลือกในการมีที่พักพิงที่ปลอดภัยในวัยชรา
- ‘บ้านโอบอุ่ม’ (assisted living housing) เป็นทางเลือกของคนที่ไม่สามารถสูงวัยในบ้านและเข้าไม่ถึงสถานบริบาลขนาดใหญ่ ซึ่งมีราคาแพง ขนาดที่เล็กลง เอื้อให้มีรูปแบบที่หลากหลาย กระจายในชุมชน และช่วยลดค่าใช้จ่ายของระบบดูแลระยะยาว (Long Term Care)
- นโยบายที่พักอาศัยผู้สูงอายุควรหันมาลงทุนกับสถานดูแลขนาดเล็ก ที่พسانเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชน แทนการพัฒนา senior complex ขนาดใหญ่ที่แยกผู้สูงอายุออกจากสังคมเดิม รวมถึงต้องมีกลไกตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพ และกระจายอำนาจให้ห้องถิ่นบริหารจัดการงบประมาณเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

ฉบับที่ 25
มีนาคม 2023

ที่มา: 101

เมื่อคุณตื่นขึ้นมาพบว่ามีอุบัติเดิมที่ใช้ทำงานมาทั้งชีวิตเริ่มไม่มีเรี่ยวแรงพอจะหยิบจับอะไรในตอนเช้าตรู่ เริ่มงสังเกตว่าหูและสายตาได้ยินและมองเห็นไม่ชัดเหมือนก่อนอีกแล้ว หรือ สังเกตเห็นอีกหลายอาการถูกดึงดูดของร่างกายที่บ่งชี้ว่าความชราภำพกำลังคืบคลานเข้ามา แม้คุณจะยังคงออกไปใช้ชีวิตและรู้สึกว่าภายในยังคงเป็นคนเดิมในทุกๆ วัน คำถามหนึ่งที่ผุดขึ้นมาคงจะเป็นข้อที่ว่า ‘ฉันจะยังใช้ชีวิตแบบนี้ไปได้อีกนานแค่ไหน?’ และ ‘ถ้าถึงวันที่ฉันอาบน้ำแต่งตัวเองไม่ได้แล้ว ฉันจะไปใช้ชีวิตอยู่ที่ไหน?’

ในช่วงปี 1963-1983 (พ.ศ.2506-2526) ไทยมีเด็กเกิดใหม่มากกว่าปีละ 1 ล้านคน¹ ในปี 2023 นี้เอง “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” เหล่านี้จะเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ และตลอด 20 ปีต่อจากนี้ไทยจะ

มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน คลื่นประชากรสูงวัยที่โอมเข้ามานี้เป็นความท้าทายสำหรับรัฐบาลแรกในประวัติศาสตร์ไทยที่จะต้องรับมือกับ ‘สังคมสูงวัยสมบูรณ์’² โดยเฉพาะในด้านปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดคือ ‘ที่พักอาศัย’ ซึ่งจะต้องเอื้อให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ในภาวะสังคมที่คนเป็นโสดมากขึ้น มีลูกน้อยลงกระทั้งเด็กเกิดใหม่มีจำนวนน้อยกว่าผู้เสียชีวิต³

คิด for คิดส์ โดยความร่วมมือระหว่าง 101 PUB กับ สสส. ชวนสำรวจทางเลือกที่พักอาศัยของสังคมสูงวัยในไทยและต่างประเทศ พร้อมเสนอทางเลือกในการสร้าง ‘บ้าน’ ให้ผู้สูงอายุเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง และใช้ชีวิตบันปลายได้อย่างเต็มศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ไทยมีผู้สูงอายุ 13.4 ล้านคน คิดเป็น 19.6% ของประชากร

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของคนไทยอายุ 60-85

100,788 บาท/คน/ปี

เกินครึ่งมีสถานะการเงินไม่มั่นคง

26.3%

ไม่มั่นคง¹

27.6%

มีความเสี่ยง²

46.1%

มั่นคง³

ต้องพึ่งพาตัวเองมากขึ้นในระยะยาว

ผู้สูงอายุบีบน้ำหนัก
เป็นโสดและอาศัย
โดยลำพังมากขึ้น

แนวโน้มเด็กเกิดใหม่
ลดลง ขาดคนรุ่น
ลูกหลานให้พึ่งพา

หมายเหตุ: 1 = เงินออมไปพ่อใช้ ไปมีลูก/สวัสดิการ
2 = ไม่มีลูก/สวัสดิการแต่เงินออมพอใช้ หรือ เงินออมไปพ่อใช้และมีลูก/สวัสดิการ
3 = เมื่อเงินออมกินพอ หรือ เมื่อเงินออมพอใช้และมีลูก/สวัสดิการ

ที่มา

การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดย คิด for คิดส์

คนไทยสูงวัย แต่เงินออมไม่สูงพอ

จากผลสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2021 ไทยมีผู้สูงอายุ 13.4 ล้านคน คิดเป็น 19.6% ของประชากร คาดกันว่าตัวเลขนี้จะไปถึง 20% ในปี 2023 ซึ่งจะทำให้ไทยกลายเป็นสังคม สูงวัยอย่างสมบูรณ์

ข้อมูลนี้ชี้明การโอนประชาชาติแสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของผู้สูงอายุ

อยู่ที่ 100,788 บาทต่อคนต่อปี ปัจจุบันอายุคาดเฉลี่ยของคนไทยอยู่ที่ 85 ปี หมายความว่า โดยเฉลี่ยคนไทยต้องมีรายได้และเงินออมไม่น้อยกว่า 2.5 ล้านบาท สำหรับตลอดช่วงชีวิตที่เหลือ เมื่อพิจารณาปัจจัยของรายได้ เงินออม การมีลูก และการมีสวัสดิการรัฐหรือประกันเอกชนรวมกัน อาจแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ตามระดับความมั่นคงทางการเงินได้ดังนี้⁴

- 46.1% มั่นคง: มีรายได้และเงินออมเกินพอใช้จ่ายตลอดชีวิต หรือมีในระดับพอใช้แต่ยังมีลูกหรือสวัสดิการรัฐหรือประกันเอกชน
- 27.6% มีความเสี่ยง: ไม่มีลูกและสวัสดิการแต่มีเงินพอใช้ หรือในทางกลับกันคือ มีเงินไม่พอใช้ แต่มีลูกและสวัสดิการ
- 26.3% ไม่มั่นคง: รายได้และเงินออมไม่พอใช้รวมถึงไม่มีลูกและสวัสดิการ

ตัวเลขในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุไทยเกินครึ่งขาดหลักประกันที่จะใช้ชีวิตบนปลายได้อย่างมั่นคง และยังมีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งพาตัวเองมากขึ้นในระยะยาว

รายได้หลักของผู้สูงอายุมาจากการทำงาน 2 แหล่ง คือจากการทำงาน (32.4%) และจากลูก (32.2%) แต่เมื่ออายุเพิ่มขึ้น ความสามารถในการทำงาน

ย่อมลดลง จึงต้องพึ่งพาเงินออมและลูกหลานมากขึ้นตามลำดับ ผลสำรวจในปี 2021 พบว่า ผู้สูงอายุ 78.3% มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี และรายได้มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ ตามอายุที่เพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุที่รายได้ไม่พอใช้เพิ่มขึ้นเป็น 84% ในวัย 70-79 ปี และ 91% ในวัย 80 ปีขึ้นไป

ในขณะเดียวกันคนไทยมีแนวโน้มเป็นโสดมากขึ้น และตัดสินใจมีลูกน้อยลงแม้ตั้งงานแล้ว โดยกว่า 37% ของครัวเรือนในปัจจุบันเป็น ‘ครัวเรือนไรบุตรหลาน’⁵ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พบว่าหกสิบไทยที่แต่งงานแล้ว 70% ไม่ต้องการมีบุตรในอนาคต⁶ ปัจจุบันผู้สูงอายุ 1 ใน 3 ใช้ชีวิตอยู่ด้วยตนเอง โดย 21% ของผู้สูงอายุทั้งประเทศอาศัยอยู่กับคู่สมรสโดยลำพัง อีก 12% อาศัยอยู่ตัวคนเดียว และตัวเลขนี้มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นต่อไป

1% ของผู้สูงอายุไทยเป็น ‘ผู้สูงอายุประเภท’

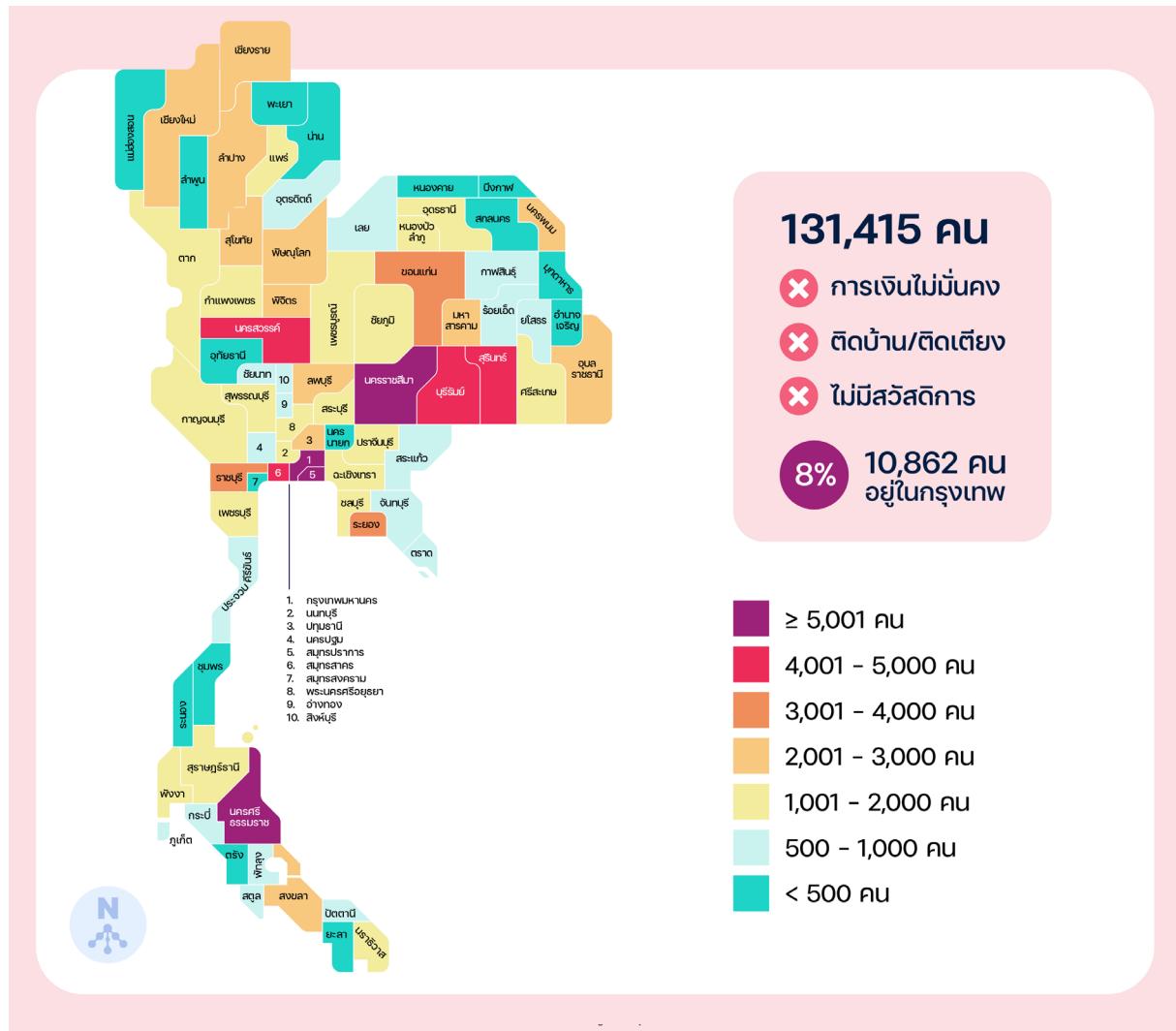
คิด for คิดส์ ประมาณข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า ไทยมี ‘ผู้สูงอายุประเภท’ หรือผู้สูงอายุที่มีฐานะการเงินไม่มั่นคง มีภาวะพึงพิง (ติดบ้าน/ติดเตียง) และไม่มีสวัสดิการใดๆ รวมทั้งสิ้น 131,415 คน หรือราว 1% ของผู้สูงอายุทั้งประเทศ โดยมีมากที่สุดในกรุงเทพมหานคร (10,862 คน) รองลงมาคือระยอง (3%) และพัทลุง (2.9%)

(5,343 คน) แต่หากคิดเป็นสัดส่วน จังหวัดที่มีมากที่สุดคือสมุทรสาคร มีผู้สูงอายุประมาณสูงถึง 4.5% ของผู้สูงอายุในจังหวัด รองลงมาคือระยอง (3%) และพัทลุง (2.9%)

นอกจากการจัดสวัสดิการที่เป็นตัวเงินในปัจจุบัน เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กองทุนผู้สูงอายุ และสวัสดิการระบบดูแลระยะยาว

(Long Term Care) ที่เป็นนโยบายภาคร่วม
ระดับประเทศ รัฐควรเร่งยื่นความช่วยเหลือ
แก่ผู้สูงอายุประจำบ้านในจังหวัดเหล่านี้อย่าง

มุ่งเป้ามากขึ้น โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร
ซึ่งอยู่ในสถานการณ์วิกฤตที่สุด

ที่มา
การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดย คิด for คิดส์

คนไทยขาดการเลือก ในการใช้ชีวิตบ้านปลาย

ในระยะ 7-8 ปีที่ผ่านมา โครงการพักราคาย สำหรับผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีทั้งที่พัฒนาโดยรัฐและเอกชน มีช่วงราคา และบริการที่แตกต่างหลากหลาย ทว่าเมื่อพิจารณาลงไปในรายละเอียดจะพบว่าผู้สูงอายุไม่ได้มีทางเลือกหลากหลายอย่างแท้จริง ราคาก็ขึ้นต่ำยังคงแพงเกินเอื่อมสำหรับคนส่วนใหญ่ และแม้แต่ผู้ที่มีฐานะดีพอ ก็ยังขาดทางเลือกในการใช้ชีวิตบ้านปลายตามเงื่อนไขที่ตนเองต้องการ

ที่พักสำหรับผู้สูงอายุอาจจัดประเภทตามภาวะพึงพิงของผู้อยู่อาศัยได้ 3 ระดับ คือ ดูแลตนเองได้ กึ่งพึงพิง (ต้องการความช่วยเหลือในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น เข้าห้องน้ำ แต่งตัว) และต้องพึงพิง (ต้องการการดูแลจากพยาบาลตลอด 24 ชม.) แนวคิดในการดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ ‘สูงวัยในถิ่นเดิม’ (Age in Place)⁷ คือให้ผู้สูงอายุยังคงใช้ชีวิตในที่เดิมต่อไปนานที่สุด เพื่อช่วยลดความถดถอยของร่างกายและจิตใจ การพัฒนาที่พักราคายจึงมุ่งเน้นไปที่ผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองได้ แต่ในประเทศไทยยังคงขาดแคลนที่พักสำหรับผู้สูงอายุกึ่งพึงพิง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุที่เริ่มดูแลตัวเองได้น้อยลง ไม่ต้องถูกพรากจากถิ่นเดิมไปอยู่ใน ‘บ้านพักคนชรา’ (nursing home)

สำหรับผู้ที่ยังดูแลตนเองได้ ทางเลือกแรกคือการปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมกับชีวิตสูงวัย ซึ่งสามารถใช้อาศัยต่อไปได้จนกระทั่งมีภาวะพึงพิงสูง แต่จะต้องมีบ้านเป็นของตัวเองและมีผู้ดูแลอีกทางเลือกหนึ่งซึ่งกำลังเป็นที่นิยมคือ

การซื้อหรือเช่าที่พักราคายซึ่งออกแบบมาให้อีกด้วย ในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุโดยเฉพาะ มีบริการทางการแพทย์และกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในบริเวณเดียวกัน โครงการที่พักราคายลักษณะนี้ออกแบบมาเพื่อผู้มีรายได้ปานกลางขึ้นไป โครงการที่พัฒนาโดยรัฐ เช่น สวัสดิ์มนิเวศของสภากาชาดไทย หรือ ที่พักราคายผู้สูงอายุ รามาฯ – ธนารักษ์ มีราคาถูกกว่าเอกชน แต่ก็ยังมีค่าใช้จ่ายตลอดชีวิตเริ่มต้นที่สูงถึงราว 1.4 – 3.3 ล้านบาท และมีเงื่อนไขสำคัญคือผู้พักราคายต้องมีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายตลอดชีวิต⁸ และมีสุขภาพแข็งแรงสามารถดูแลตนเองได้ หากสุขภาพทรุดลงและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองจะต้องย้ายออกจากโครงการ

นอกจากเงื่อนไขข้างต้น ปัญหาสำคัญของโครงการที่พักราคายประเภทนี้คือการกระจายตัวในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ขณะเดียวกันก็สร้างได้ไม่ทันต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สำพังกรุงเทพมีผู้ที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุราว 8 หมื่นคนต่อปี⁹ แต่โครงการเหล่านี้รองรับผู้สูงอายุได้เพียงหลักพันคนเท่านั้น ชาวมนิเวศมีห้องพัก 468 ห้องซึ่งเต็มแล้วทั้งหมด ส่วนรามาฯ – ธนารักษ์ มี 921 ห้อง และมีผู้จองเกินจำนวนจนกระทั่งต้องใช้วิธีจับสลากผู้มีสิทธิ¹⁰ เคหะสุขเกษตร ของ การเคหะแห่งชาติ มีจำนวนประมาณ 4 พันยูนิต แต่กันสิทธิไว้ให้ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ 60%¹¹ ส่วนเอกชนที่มีราคาแพงก็ยังมีปีประชาราษฎร์ กลุ่มเฉพาะขึ้นไปอีก

สถานการณ์ในปัจจุบันทำให้ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ตอกย้ำในภาวะไร้ทางเลือกด้านที่พักราคาย การลื้นหักลัมเพียงครั้งเดียวอาจหมายถึงการ

ต้องขยับไปอยู่ ‘บ้านพักคนชรา’ ซึ่งเป็นที่พักของผู้สูงอายุชนิดที่มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด ส่วน ‘สถานสงเคราะห์คนชรา’ ของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการ

สังคมผู้สูงอายุ (ศพส.) จำนวน 12 แห่ง ทั่วประเทศ (เช่น บ้านบางแคร) รวมกันทั้งหมดก่อรับผู้สูงอายุได้เพียงประมาณ 1,600 คน¹²

Senior Complex Project ที่พักอาศัยผู้สูงอายุ รามาฯ – หัวรักษ์

ความเหงาและซึ้ง ที่ออกแบบไม่ได้ ใน senior complex

ผู้สูงอายุไทยที่ใช้ชีวิตโดยลำพังเพิ่มจาก 3.6% ในปี 1994 เป็น 12% ในปี 2021 ผู้สูงอายุเหล่านี้เสี่ยงต่อภาวะโดดเดี่ยวทางสังคม (social isolation) มีผลวิจัยยืนยันว่า ‘ความเหงา’ เป็นปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงของโรคทั้งทางกายและใจ ตั้งแต่ ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคอ้วน ความจำเสื่อม ไปจนถึงโรคซึมเศร้าและความคิดฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ความเหงายังไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะกับคนที่อยู่ลำพัง แต่ยังอาจเกิดกับผู้ที่พักอาศัยในบ้านพักคนชราได้เช่นกัน¹³

ความเหงาของผู้สูงอายุไม่ใช่เพียงเรื่องของการอยู่ลำพัง แต่เป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวัง ความเหงาจึง

สัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย เช่น สังคมที่ให้คุณค่ากับครอบครัวมาก ผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกมีแนวโน้มจะมีสุขภาพจิตแย่กว่าคนที่มีลูก¹⁴ ในขณะเดียวกัน ความเหงาก็จำแนกได้เป็นหลายระดับ ตั้งแต่การขาดปฏิสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด ไปจนถึงขาดการติดต่อกับเครือข่ายสังคม (active network) เดิม ของตัวเอง ผู้สูงอายุในชนบทอาจรักษาเครือข่ายนี้ไว้ได้ แต่สำหรับคนที่ทำงานในเมือง เครือข่ายมักเชื่อมโยงกับเพื่อนร่วมงานซึ่งอาจขาดหายไปหลังเกษียณ แม้ยังคงอาศัยในที่เดิม นอกจากนี้ ผู้สูงอายุแต่ละคนก็มีความต้องการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบที่ต่างกันออกไป

ปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่พักอาศัยในชุมชนผู้สูงอายุ (retirement community) หรือศูนย์ที่พักอาศัยครบรอบวาร์ (senior complex) คือการที่ไม่สามารถรักษาเครื่องข่ายสังคมเดิมเอาไว้ได้ในขณะเดียวกันก็ไม่อาจสร้างเครื่องข่ายใหม่ขึ้นในที่พักแห่งใหม่ ความปลอดภัยของที่พักอาศัยมักจะถูกมาด้วยการล้อมรั้วดาดจากชุมชนภายนอก และมักมีที่ตั้งอยู่ชานเมือง ใกล้จากชุมชนเดิมที่เคยอยู่ นอกจาคนี้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม ที่พักเหล่านี้มักไม่อนุญาตให้เลี้ยงสัตว์ บางแห่งถึงกับมีกฎหมายนำเด็กเล็กเข้ามาในพื้นที่ด้วย¹⁵ ผู้ที่อาศัยในที่พักประเภทนี้จึงไม่มีตัวเลือกอื่นนอกจากต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้พักอาศัยด้วยกันเท่านั้น

ในสหรัฐอเมริกามีที่พักอาศัยขนาดใหญ่ที่ให้การดูแลต่อเนื่องตั้งแต่ผู้สูงอายุยังดูแลตัวเองได้แล้วจึงค่อยๆ ย้ายไปในส่วนที่มีบริการดูแลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงวาระสุดท้าย (Continuing care retirement communities หรือ CCRCs) แม้ในทางหลักการจะฟังดูดี แต่ที่พักแบบนี้กลับสร้างปัญหาหลายข้อ ออาทิ ผู้สูงอายุที่ยังดูแลตัวเองได้มักหลีกเลี่ยงหรือกระหั่งรังเกียจที่จะใช้บริการต่างๆ ร่วมกับคนที่มีภาวะพึ่งพิง รวมถึงคู่สมรสอาจถูกแยกออกจากกัน หากคนหนึ่งเริ่มมีภาวะพึ่งพิงสูงขึ้นจนต้องแยกไปอยู่อีกโซนหนึ่ง¹⁶

ปัจจุบันแนวโน้มของการพัฒนาที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุทั่วโลกจึงมุ่งลดการสร้าง senior complex และสถานดูแลคนชราขนาดใหญ่ และหันมาสนับสนุนที่พักอาศัยขนาดเล็กที่ผ่อนเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนมากขึ้น รวมถึงให้ความสำคัญกับการสนับสนุนผู้ดูแลที่ไม่เป็นทางการ (informal care) มากขึ้นด้วย ผลสำรวจพบว่าผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศ OECD ราว 60% มีผู้ดูแลเป็นคนในครอบครัว¹⁷ ระบบดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นถูกเรียกว่า “ระบบ 9073” เพราะเป็นการตั้งเป้าให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลในบ้าน (home care) มากถึง 90% ส่วนอีก 7% ดูแลโดยชุมชน และ 3% อพยุในบ้านพักคนชรา¹⁸

ไทยเริ่มต้นระบบให้การดูแลระยะยาว (Long Term Care) ตั้งแต่ปี 2016

ให้การดูแล ที่บ้าน

ค่าใช้จ่ายถูกกว่า
อยู่สถานบริบาล
5 เท่า

แต่ผู้สูงอายุ 93.8%
อาศัยในที่พักชั่วคราว
สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม

กรมกิจการผู้สูงอายุ
ช่วยเหลือค่าปรับปรุงบ้าน
ได้เพียงปีละ 10,000 หลัง

ที่มา: อุทุมพร วงศ์ศิริปี,
ลาวร สกุลพานิชย์, สันติ ลากับเมืองกุล, และ ดิษพงศ์ พงศ์ภักดีชัย. (2557). ที่มา: การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 และกรมกิจการผู้สูงอายุ

Caregiver
99,532 คน*

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ดูแลผู้สูงอายุ
**พึ่งพิง
577,284 คน***

*ไปรเวนกรุงเทพ

ทำงานแบบ 'จิตอาสา'
รับค่าตอบแทน
1,500 บาท/เดือน

บางกอกลงทุนให้ค่าจ้าง
แบบมืออาชีพแต่ยังขาดอำนาจ
ในการบริหารจัดการ

LTC ยังไม่ประสบความสำเร็จ
ในบริบทเมือง
โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร

ที่มา

สำนักงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ (สวค.) (2562, 2565)

สูงวัยในบ้าน แต่บ้านไม่เหมาะสมกับชีวิตสูงวัย

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยจำเป็นต้องสร้างระบบดูแลระยะยาว (Long Term Care) ขึ้น เพื่อรับประชารัฐสูงอายุที่มีมากขึ้น เนื่องจากเป็นประเทศแรกที่จัดให้มี LTC ถ้วนหน้าขึ้นในปี 1968 ครอบคลุมด้วยการดูแลในบ้าน (home care) ในปี 1980 โดยปัจจุบันงบประมาณที่ใช้จัดสวัสดิการ

ดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของเนเธอร์แลนด์มีค่าใช้จ่ายต่อหัวถูกกว่าการดูแลในบ้านพักคนชรากว่า 10 เท่า¹⁹

ประเทศไทยดำเนินนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุตามแนวทางดังกล่าว เช่น ก. 20 มีการศึกษาว่าค่าใช้จ่ายสำหรับดูแลผู้สูงอายุพึ่งพิงสูงที่บ้านแม้จะใช้นักบริบาล (caregiver) ทั้งหมดก็ยังถูกกว่าไปอยู่สถานบริบาลถึง 5 เท่า²¹ ในปี 2016 จึงมี

การนำร่องระบบ LTC ในประเทศไทย โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ดำเนินงานร่วมกับท้องถิ่น จัดให้มี caregiver (CG) และ care manager (CM) ที่ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียน กับส่วนกลางให้การดูแลผู้สูงอายุตามบ้าน ปัจจุบัน มี CG มากถึง 99,532 คน ให้การดูแลผู้มีภาวะพิ่งพิง 577,284 คนทั่วประเทศ²²

เงื่อนไขสำคัญของการให้การดูแลที่บ้าน คือบ้านจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม กับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เกณฑ์ขั้นพื้นฐานคือ บ้านใดบ้านต้องมีรายให้ยึดเกาะ ห้องน้ำตั้งอยู่ในบ้าน มีรายให้ยึดเกาะ และเป็นส่วนแบบนั่ง ห้อยเท้า ห้องนอนอยู่ชั้นล่างหรือเป็นบ้านชั้นเดียว อย่างไรก็ตาม การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยเมื่อปี 2021 พบร่วมกับผู้สูงอายุถึง 93.8% อาศัยอยู่ในบ้านที่ไม่ผ่านเกณฑ์เหล่านี้

กรมกิจการผู้สูงอายุลงให้ความสำคัญกับ การส่งเสริมการดูแลที่บ้าน งบประมาณของกรม ในปี 2023 ถึง 25% ถูกใช้ในโครงการปรับสภาพ แวดล้อมที่พักอาศัยผู้สูงอายุ จำนวน 10,000 หลัง²³ โดยให้การช่วยเหลือเฉพาะกับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน หลังละไม่เกิน 40,000 บาท อย่างไรก็ตาม หลังจากดำเนินโครงการมา 5 ปี กรมกิจการผู้สูงอายุ สามารถปรับปรุงบ้านได้เพียง 23,212 หลัง คิดเป็น เพียง 5% จากเป้าหมายที่ตั้งไว้กว่า 4 แสนหลัง ตามแผนแม่บท 20 ปี²⁴

การเคหะแห่งชาติ เป็นอีกหน่วยงานที่ ดำเนินโครงการปรับปรุงและสร้างที่พักอาศัยให้ ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน โดยเริ่มดำเนินโครงการ มาตั้งแต่ปี 2010 แต่เมื่อพิจารณาตัวเลขจนถึงปี 2022 จะพบว่าการเคหะแห่งชาติปรับปรุงและสร้าง บ้านให้ผู้สูงอายุได้เพียง 409 หลังเท่านั้น^{25 26}

การดูแลระยะยาว ที่ยังไม่เพียงพอ

“การมี CG ก็เหมือนมาช่วยแบ่งเบาภาระ ภูมิใจได้พักบ้าง หรือมีคนมาอยู่เป็นเพื่อนคนแก่ ที่ไปไหนไม่ได้ไม่ให้เหงา” พยาบาลประจำพ.สต. แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ²⁷ สะท้อนถึง การทำงานของ caregiver (CG) ซึ่งแสดงให้เห็น ว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะพิบัติคงต้องพึ่งพาตัวเอง หรือคนในครอบครัวเป็นหลัก โดย ‘ผู้ดูแลหลัก’ ของ ผู้สูงอายุไทยราว 90% คือลูกหรือคู่สมรส²⁸

ข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้ CG ส่วนใหญ่ในระบบ LTC ของไทยในปัจจุบัน ทำงานแบบ ‘จิตอาสา’ โดยได้รับค่าตอบแทน เพียง 1,500 บาท/เดือน และคนที่ดูแลผู้สูงอายุ น้อยกว่า 5 คนจะได้ค่าตอบแทนเพียง 600 บาท/เดือน ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่เพียงพอต่อการ เลี้ยงชีพ คนที่มาทำงาน CG จำนวนมากจึง เป็นอดีตอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

(อสม.) ซึ่งให้การดูแลได้อย่างจำกัดเท่าที่เงื่อนไขค่าตอบแทนจะอำนวย ส่วนใหญ่เข้าไปดูแลได้เพียงสัปดาห์ละ 1-2 ครั้งเท่านั้น หลายท้องถิ่นพยายามแก้ไขปัญหานี้ด้วยการให้ CG ลงเอยร่วมกันแล้ว เฉลี่ยค่าตอบแทนให้เท่ากัน บางแห่งมีการตั้งกองทุนขึ้นบริหารจัดการเงินเพื่อให้ค่าตอบแทน

CG แบบมืออาชีพได้ที่ 5,000-9,600 บาทต่อเดือน อย่างไรก็ได้ ห้องถินยังคงต้องเผชิญกับอุปสรรคในด้านอำนาจบริหารจัดการงบประมาณ และการถ่ายโอนภารกิจจากการผู้สูงอายุที่ยังคงอยู่ระหว่างดำเนินการ²⁹

 <p>ที่ สธ ๐๙๔๑.๐๔/ว ๓๖๒</p>	 <p>กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวนันท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐</p>	๗ ตุลาคม ๒๕๖๐
<p>เรื่อง แนวทางบริหารการจัดการโครงสร้างระบบบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง (Long Term Care)</p> <p>เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด</p> <p>อ้างถึง หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ด่วนที่สุด ที่ สธ ๐๙๔๑.๐๗/ว ๑๐๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๘</p> <p>ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงสาธารณสุขได้แจ้งเวียนแนวทางการจัดอบรมผู้จัดการดูแล (Care manager; CM) และผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver; CG) ให้หน่วยบริการเสนอโครงการและแผนการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคล (Care plan; CP) และการทำหน้าที่หน่วยบริการดำเนินการจ่ายเงินสนับสนุนการทำางานผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ไม่เกิน ๓๐๐ บาทต่อผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ๑ คนต่อเดือน ดังความละเอียดแจ้งแล้วนั้น</p> <p>เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในเรื่องการจ่ายค่าตอบแทน Caregiver ดังนั้น จึงให้ยกเลิกความในข้อ ๔ ของหนังสือตามอ้างถึง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “๔. ให้หน่วยบริการสังกัดกระทรวงสาธารณสุขสนับสนุนระบบบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง (Long Term Care) โดยการจ้างเหมาผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ในลักษณะจิตอาสาตามแผนการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคล (Care plan) และให้หน่วยบริการจ่ายเงินสนับสนุนการทำางานของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ในอัตราค่าจ้างเหมาจ่ายไม่เกิน ๑,๕๐๐ บาทต่อเดือนต่อผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ๑ คน ทั้งนี้ ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ๑ คน ให้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิงตั้งแต่ ๕ - ๑๐ คน ยกเว้นในกรณีที่เป็นผู้สูงอายุพึงพิงทั้งหมดน้อยกว่า ๕ คน ให้จ้างเหมาไม่เกิน ๖๐๐ บาทต่อเดือนต่อผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ๑ คน โดยให้ผู้จัดการดูแล (Care manager) เป็นผู้พิจารณาจัดสรรผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิงให้แก่ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) ตามศักยภาพ และคุณภาพของผู้สูงอายุให้เหมาะสม รวมทั้งให้ดำเนินการในลักษณะการจ้างเหมาบริการตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยขอให้ดำเนินการดังนี้</p> <p>๔.๑ การจ้างเหมาผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (Caregiver) รายใหม่ ให้ดำเนินการจ้างและมีสิทธิได้รับค่าจ้างตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป .</p>		

ค่าตอบแทนที่ไม่เพียงพอส่งผลให้ CG บางส่วนเริ่มหันไปสู่การทำงานในภาคเอกชน ซึ่งมีค่าตอบแทนอยู่ที่ราว 12,000-15,000 บาท/เดือน และหากพิจารณาความต้องการในระดับโลก จะเห็นว่าอาชีพนี้เป็นที่ต้องการมาก ในประเทศพัฒนาแล้ว ค่าตอบแทนผู้บริบาลผู้สูงอายุโดยเฉลี่ยของส่องกงในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ HK\$ 20,000/เดือน (ราว 82,000 บาท) และเป็นอาชีพแรกที่ทางการส่องกงเปิดให้ชาวต่างชาติกลับเข้าทำงานได้เป็นการพิเศษ หลังการคลายล็อกโควิด-19³⁰ อีกโจทย์สำคัญของการพัฒนาระบบ LTC คือการรักษาแรงงานที่มีทักษะดูแลผู้สูงอายุไว้ในระบบซึ่งอาจต้องทำควบคู่ไปกับนโยบายเพิ่มที่พักอาศัย ผู้สูงอายุ ในสัดส่วนที่มากพอจะทำให้เกิดการจ้างงาน

ที่ทำให้ CG เป็นอาชีพที่เลี้ยงชีพได้และมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพตามสมควร

นอกจากนี้ระบบ LTC ของไทยยังคงไม่ประสบความสำเร็จในบริบทเมืองโดยเฉพาะกรุงเทพ ในปี 2019 มีผู้สูงอายุในกรุงเทพที่ได้รับการดูแลโดย CG เพียง 3,001 คนและมีจำนวนลดลงทุกปี³¹ สาเหตุสำคัญคือผู้พักอาศัยในกรุงเทพต่างคนต่างอยู่ ขาดความเป็นชุมชนทำให้ญาติผู้สูงอายุไม่ไว้ใจที่จะให้คนแปลกหน้าเข้ามาช่วยดูแลผู้สูงอายุในบ้าน ต่างจากในบริบทต่างจังหวัดซึ่งอ่อน懦 สามารถเข้าถึงบ้านเรือนต่างๆ ได้โดยง่าย การพัฒนาระบบ LTC ในบริบทเมืองจึงต้องการแนวทางที่แตกต่างออกไป

ดูแลผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนด้วย 'บ้านโอบอุ่น'

'บ้านโอบอุ่น' (assisted living housing) เป็นรูปแบบที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นทั่วโลก เป็นทางเลือกสำหรับคนที่ไม่สามารถ 'สูงวัยในที่เดิม' (Age in Place) ในบ้านของตัวเอง และในขณะเดียวกันก็มีราคาถูกกว่าสถานดูแลขนาดใหญ่ ที่พักลักษณะนี้อาจมีชื่อเรียกและรายละเอียดการให้บริการที่แตกต่างกันออกไปบ้าง เช่น 'บ้านรวม' (group home) ในสหราชอาณาจักรเรียกว่า 'บ้านดูแลแบบพิเศษ' (extra-care home) แต่จะมีรูปแบบร่วมกันคือเป็นที่พักที่มีขนาดไม่ใหญ่นัก มีห้องพัก

ส่วนตัว มีนักบริบาล (caregiver) คอยช่วยเหลือการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น อาบน้ำ แต่งตัว และผู้อุปถัมภ์มีอิสระในการใช้ชีวิตเหมือนอยู่ในบ้านของตัวเอง และสามารถเพิ่มการดูแลที่เข้มข้นมากขึ้นตามลำดับ

ข้อดีของที่พักขนาดเล็กคือสามารถกระจายตัวอยู่ใกล้แหล่งชุมชนได้มากกว่าการพัฒนาโครงการที่ต้องสร้างบันทัดนแปลงใหญ่นอกเมือง นักบริบาลสามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง และมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำลงจากการอาศัยอยู่ร่วมกัน

หลายคน รวมถึงมีตัวเลือกที่ตอบรับความต้องการ ที่หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น ผู้สูงอายุที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือเป็นผู้ที่ต้องการเลี้ยงสัตว์ หรือมีอาชญากรรม สามารถมาอาศัยรวมในบ้านเดียวกัน ได้ และหากที่พักได้ในย่านเดิมที่เคยใช้ชีวิต ทำให้ ผู้สูงอายุยังคงอาศัยอยู่ในชุมชนและมีชีวิต อญ্ত์ท่ามกลางเครื่องขยายสังคมของตนได้ต่อไป

งานวิจัยในญี่ปุ่นพบว่าผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วม ในกิจกรรมของชุมชน มีสุขภาพดีกว่าอย่างเห็นได้ชัด และทำให้ค่าใช้จ่ายต่อหัวในระบบ LTC ในห่วงเวลา 11 ปีลดลงถึง 42% เทียบกับคนที่ไม่มีส่วนร่วม³² การลงทุนกับการพัฒนาที่พักราคาคัย อย่างถูกจุดจึงสามารถลดภาระงบประมาณ และจะช่วยให้ระบบ LTC ยืนระยะได้ในสังคมที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี

บ้านโอบอุ่น
assisted living housing

บ้าน/ห้องเช่า ขนาดเล็ก ใกล้แหล่งชุมชน ช่วยให้ผู้สูงวัยที่ช่วยเหลือตัวเองได้เบื้องลง ยังคงทำงาน/ใช้ชีวิตในชุมชนได้แบบที่สุด

•

อยู่รวมกัน 3-20 คน เพื่อลดค่าใช้จ่าย caregiver แต่ยังคงมีห้องส่วนตัวและใช้ชีวิตได้ตามปกติ

ค่าใช้จ่ายระบบ LTC ลดลง 42%
ในผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน

ที่มา: Saito et al. (2019)

ผู้ดูแลหลัก	caregiver มืออาชีพ ทำงานร่วมกับเครือข่ายโรงพยาบาล
บริการโดยชุมชน	จัดอาหาร, ช่วยซื้อของ, รับ-ส่งไปโรงพยาบาล, ดูแลบ้าน
อาสาสมัคร	แบ่งห้องให้นักศึกษาเข้าในราคากลาง และกับการพูดคุยเป็นเพื่อน

 รัฐร่วมพัฒนาโครงการที่พักราคาคัย ซึ่งเอื้อต่อผู้สูงอายุ

 อดหนุนเงินดัดแปลงบ้าน เพื่อเปิดเป็น ‘บ้านโอบอุ่น’

กรมการเคหะและการพัฒนาเมืองของ สหรัฐอเมริกา (Department of Housing and Urban Development หรือ HUD) มีโครงการ สนับสนุนการดัดแปลงอาคารให้เป็น ‘บ้านโอบอุ่ม’ (Assisted Living Conversion Program) เปิดให่องค์กรไม่แสวงผลกำไรยื่นขอทุนในการปรับปรุงอาคารให้เป็นบ้านโอบอุ่มที่มีราคากู้ภัยกว่าท้องตลาด³³ การให้ทุนในลักษณะนี้ช่วยเพิ่มการเข้าถึงที่พักอาศัยของผู้สูงอายุได้ในระยะยาว เพราะไม่ได้เพียงปรับปรุงบ้านสำหรับครัวเรือนใดหนึ่ง แต่ยังเป็นการเพิ่มที่พักให้บริการผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นได้อย่างต่อเนื่องด้วย

ฝรั่งเศสมีบ้านโอบอุ่มที่มีขนาดเล็กลง ไปอีก เรียกว่าบ้าน ‘ครอบครัวอุปถัมภ์’ (Famille d'accueil)³⁴ เปิดให้ผู้สูงอายุเช่าห้องพักอาศัยร่วมกับครอบครัวซึ่งจะเป็นผู้ให้การดูแล กินข้าว

ร่วมกันและมีหนึ่งเป็นครอบครัว โดยมีการกำหนดมาตรฐานของบ้าน และอนุญาตให้รับดูแลผู้สูงอายุได้ไม่เกิน 3 คน การดูแลลักษณะนี้เป็นเหมือนการทดแทนครอบครัวที่ขาดหายไป ช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างอบอุ่นแม้ไม่มีลูกหลานของตัวเอง

‘บ้านโอบอุ่ม’ ในสหรัฐอเมริกา

ให้การดูแลอย่างมืออาชีพ และเชื่อมโยงกับชุมชน

‘บ้านโอบอุ่ม’ มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าสถานดูแลผู้สูงอายุขนาดใหญ่ เพราะมักไม่มีพยาบาลอยู่ประจำ แต่ข้อสำคัญคือจะต้องมีนักบริบาลอยู่ดูแลตลอด 24 ชั่วโมง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยดูแลผู้สูงอายุจะต้องมีข้อมูลเบตบบทบาทชัดเจน ให้การดูแลสุขภาพและกิจวัตรประจำวันเป็นหน้าที่ของนักบริบาลมืออาชีพที่ได้รับค่าจ้างเต็มเวลา ทำงานร่วมกับเครือข่ายสถานพยาบาลซึ่งอาจมีตารางการเยี่ยมตรวจสุขภาพโดยบุคลากรทางการแพทย์เป็นครั้งคราว

การให้บริการด้านอื่นๆ เช่น การจัดอาหาร ช่วยซื้อของ รับ-ส่งไปโรงพยาบาล บำรุงรักษาบ้าน ควรให้เป็นบริการที่มีชุมชนเป็นฐาน (community-based service) เพราะไม่เพียงแต่มีต้นทุนต่ำกว่า แต่ยังเป็นการสนับสนุนชุมชนกับคนในชุมชนด้วย ส่วนการใช้อาสาสมัครควรจำกัดหน้าที่ให้เป็นในเชิงสนับสนุน หรือให้การดูแลในเชิงสังคม (social care) ตัวอย่างเช่น บ้านโอบอุ่นในเนเธอร์แลนด์³⁵ และญี่ปุ่น³⁶ แบ่งห้องให้นักศึกษาเช่าอยู่ในราคาถูกมากหรือพักฟรี โดยมีเงื่อนไข

แลกับช่วงของการทำงานอาสาสมัครในบ้าน เช่น เสิร์ฟอาหาร สอนการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปจนถึงพูดคุยเป็นเพื่อน

การทำงานอาสาสมัครให้การดูแลไม่ได้จำกัดแค่คนหนุ่มสาวดูแลผู้สูงอายุ แต่ยังอาจเป็นในทางกลับกันได้ด้วย การให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตร่วมกับคนต่างวัย เป็นแนวคิดในการให้การดูแลที่หลายประเทศเริ่มนำไปใช้ ตั้งแต่ปี 2009 รัฐบาลเยอรมันร่วมทุนสนับสนุนการสร้างที่พักอาศัยที่เรียกว่า ‘Mehrgenerationenhäuser’ (Multi generation House) หรือ ‘บ้านหลายวัย’³⁷ ซึ่งปัจจุบันมีมากกว่า 500 แห่งทั่วประเทศ เป็นที่พักผู้สูงอายุที่ตั้งอยู่ติดกับสถานรับเลี้ยงเด็ก

หรือโรงเรียนอนุบาล โดยผู้สูงอายุจะผลัดกันอาสามาหนังสือให้กับเด็ก ๆ สัปดาห์ละครึ่ง และพ่อแม่ยังอาจใช้บริการฝากเด็กกับผู้สูงอายุได้ด้วย

‘บ้านหลายวัย’ ในเยอรมนี

การควบคุมคุณภาพ สถานดูแลผู้สูงอายุ

การเพิ่มที่พักอาศัยผู้สูงอายุให้มีจำนวนมากและหลากหลายยิ่งขึ้น จะต้องทำความคุ้มไปกับการควบคุมคุณภาพของสถานดูแลเหล่านี้ด้วยรัฐบาลไทยเพิ่งจะเริ่มให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลมาตราฐานการดูแลผู้สูงอายุในช่วง 3-4 ปีมานี้ โดยมีการออกประกาศ ‘มาตรฐานหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ’ ในปี 2019³⁸ ประกาศ ‘มาตรการควบคุมกำกับดูแลการประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ’ ในปี 2022³⁹ และเป็นที่น่าสังเกตว่าไทยไม่เคยมีกฎหมายควบคุมมาตรฐานสถานดูแลผู้สูงอายุมาก่อนเลยจนกระทั่งในปี 2021 จึงมีการออกกฎหมายระหว่าง

‘กำหนดให้กิจการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึงพิง เป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ’⁴⁰ สถานประกอบการต้องขึ้นทะเบียนและปฏิบัติตามมาตรฐานทางกายภาพ ความปลอดภัย และการให้บริการตามที่กฎหมายกำหนด

อย่างไรก็ตาม ไทยยังคงขาดกลไกควบคุมคุณภาพสถานดูแลผู้สูงอายุในทางปฏิบัติ ในประเทศไทยมีระบบ LTC แบบทั่วหมู่บ้านมีการจัดตั้งองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสถานดูแลผู้สูงอายุขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ตัวอย่างเช่น Care Quality Commission ใน

สหราชอาณาจักรซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่ดำเนินงานด้วยเงินค่าจดทะเบียนและต่ออายุของสถานประกอบการ ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและให้คะแนนสถานบริการ แบ่งเป็น 4 ระดับคือ

ยอดเยี่ยม ดี ต้องปรับปรุง และไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงรายงานคุณภาพได้ทางเว็บไซต์เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ

ไทยเริ่มมีมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ แต่ยังขาดกลไกควบคุมในการปฏิบัติ

กฎหมายควบคุมมาตรฐาน

หลักสูตรผู้ดูแลผู้สูงอายุ (2019)

การให้บริการที่บ้าน (2022)

สถาบันดูแลผู้สูงอายุ (2021)

องค์กรตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพการให้บริการ

Care Quality Commission

องค์กรอิสระกำหน้าที่ควบคุมคุณภาพและจัดเตรียมสถานดูแลผู้สูงอายุ

ให้อำนาจก้อนถ็นตอบความต้องการของผู้สูงวัยที่หลากหลาย

เนเธอร์แลนด์

ก้อนถ็นมีอำนาจบริหารงบประมาณเพื่อจัดการดูแลเป็นรายบุคคล (Tailor-made) โดยให้ร่วมจ่ายได้ไม่เกิน €19/เดือน (~700บาท)

ฝรั่งเศส

กำหนดหลักเกณฑ์ประเมินคุณภาพโดย 3 ฝ่าย (รัฐ/ก้อนถ็น/ผู้ประกอบการ) ราย 5 ปี พัฒนาคุณภาพให้ตอบโจทย์ผู้รับบริการ

ກາຣດູແລຜູ້ສູງວັຍ ຕ້ອງກະຈາຍວຳນາຈ

ກາຮົາກຳນົດມາຕຽບຮູ້ນໂດຍຮູ້ອາຈາລາຍເປັນອຸປະສົງສຳຫັບສັກນະມາຕຽບຮູ້ນປະກອບການນັກງານແຫ່ງໃນກາງກົບກັນມາຕຽບຮູ້ນຈາກສ່ວນກາລາງກໍາຈົຍງົດໃໝ່ພົວສໍາຫັບໃນບາງພື້ນທີ່ຂັ້ນຕົວອ່າຍ່າງໄດ້ຈາກໃນຍຸໂຮບສິ່ງເຫດຖຸກາຮົນຄົລື່ນຄວາມຮັນ (heatwave) ໃນປີ 2003 ຄຣາຊືວິຕິຜູ້ສູງອາຍຸໄປນັບໜຶ່ນຄົນ ເຫດຖຸກາຮົນນີ້ເປັນປັຈຍສຳຄັນທີ່ກະຕຸນໃຫ້ຮູ້ບາລໝາຍປະເທດເພີ່ມການກະຈາຍຢ່ານຈາໃນກາຣດູແລຜູ້ສູງອາຍຸໃຫ້ທົ່ວງຄື່ນສາມາຮັດໃຫ້ກາຣດູແລທີ່ຕ້ອນໂຈທີ່ຄວາມຕ້ອງການຂອງຄົນໃນພື້ນທີ່ມາກຍື່ງຂຶ້ນ

ເນເຮອົບແລນດີຈັດສຽງປະມານສຳຫັບບ້ານພຣົມດູແລໃຫ້ທົ່ວງຄື່ນບຣີຫາຈັດກາຮອຍ່າງອີສຣະໂດຍທົ່ວງຄື່ນແບກຮັບຄວາມເສີຍທາງການເຈິນທັງໝົດ

ດ້ວຍຕ້າວເອງ ເຈິນສ່ວນນີ້ຖືກໃຫ້ເພື່ອຈັດບຣິກາຣໃຫ້ແກຜູ້ສູງອາຍຸອ່າງເຈົ້າຈະຈົງເປັນຮາຍຄນ (tailor-made) ໂດຍກຳນົດໃຫ້ທົ່ວງຄື່ນສາມາຮັດເກີນຄຳບັນດາການຈາກຜູ້ສູງອາຍຸແບບຮ່ວມຈ່າຍ (co-pay) ໄດ້ໃໝ່ເກີນຮາຍລະ €19 ຕ່ອເດືອນ (ຮາວ 700 ບາທ)⁴¹

ຝ່ຽວເສມື່ອຮະບບກຳນົດຫລັກເກີນທີ່ໃນກາຮົາກຳນົດມາຕຽບຮູ້ນໄຕ ດີ້ອ້າວີ້າ ທົ່ວງຄື່ນແລະສັກນະປະກອບກາຈະເໜັນສັນໝູງສູງກຳນົດເປົ້າໝາຍທີ່ຈະຕ້ອນບຣຸລຸໃຫ້ໄດ້ເປັນຮາຍ 5 ປີ⁴² ກລ່າວຄື່ນສັກນະດູແລຜູ້ສູງອາຍຸແຕ່ລະແໜ່ງສາມາຮັດຕ້ອຮອງເກີນທີ່ກາຮົາກຳນົດມາຕຽບຮູ້ນໄດ້ ແລະແຕ່ລະແໜ່ງອາຈານເກີນທີ່ໄມ່ເໝືອນກັນແລຍ ທັນນີ້ກີ່ເພື່ອໃຫ້ການພັ້ນນາມຄຸນກາພຕອບສະນອງຕ່ອງຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ສູງອາຍຸໃນແຕ່ລະແໜ່ງໄດ້ມາກທີ່ສຸດ

ເພີ່ມກາງເລືອກທີ່ພັກວາຄັຍ ໃຫ້ຄົນສູງວັຍວ່າງກ່ຽວຄື່ນ

ກາຮົາດໍາເນີນໂຍບາຍທີ່ພັກວາຄັຍສຳຫັບຜູ້ສູງອາຍຸທີ່ຜ່ານມາ ທັນໃນດ້ານການປັບປຸງບ້ານແລະພັ້ນນາໂຄຮງການທີ່ພັກວາຄັຍຂຶ້ນໃໝ່ ດີ້ກາຮົາດໍາເນີນງານທີ່ໄມ່ໄດ້ສັດສ່ວນກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງປະຊາກທີ່ເຂົ້າສູ່ວັຍສູງອາຍຸຖື່ນປີລະ 8-9 ແສນຄົນການປັບປຸງບ້ານມຸ່ນເໜັນໄປທີ່ຜູ້ສູງອາຍຸກໍລຸ່ມຍາກຈົນໜຶ່ງທຳໄດ້ຈຳນວນນ້ອຍ ສ່ວນໂຄຮງການທີ່ພັກວາຄັຍກົມຸ່ນເປົ້າຜູ້ມີຮາຍໄດ້ປາກລາງ-ສູງແລະຂໍາຮາຊກາຮົາ

ເກີນຢັນ ຄົນໄທຢູ່ສ່ວນໃໝ່ຈົຍງົດໃໝ່ມີຫລັກປະກັນໃນປັຈຍການດໍາຮັງຊື່ບ້ານ ດີ້ ‘ບ້ານ’ ທີ່ຈະໃຊ້ອໍາຍຸ່າຄັຍໄດ້ອ່າຍ່າງປລອດກັຍໃນບັນປລາຍຊື່ວິດ

ເພີ່ມທາງເລືອກທີ່ພັກວາຄັຍໃຫ້ຜູ້ສູງອາຍຸອ່າຍ່າງມີຄຸນກາພ ທົ່ວຖື່ນ ແລະຕ້ອນໂຈທີ່ຄວາມຕ້ອງການທີ່ຫລັກຫລາຍ ສູນຍົດຄວາມຮຸ້ນໂຍບາຍເດີກແລະຄຣອບຄວ້າເສນອໃຫ້ກາຄຮູ້ຜລັດນ້ອຍບາຍດັ່ງຕ່ອໄປນີ້

1. ลดโครงการขนาดใหญ่ เพิ่ม ‘บ้าน โอบอุ้ม’ ขนาดย่อม

ผลักดันให้มีที่พักอาศัยราคาถูกขนาดเล็ก
กระจายในชุมชน แทนการลงทุนกับโครงการ senior complex ขนาดใหญ่ที่แยกผู้สูงอายุออกจาก
สังคมเดิม รัฐอาจพิจารณาพัฒนาโครงการขึ้นเอง
ในลักษณะบ้านเช่าระยะยาวที่เอื้อต่อการใช้ชีวิต
ของผู้สูงอายุ และร่วมลงทุนหรือจูงใจให้มีการ
พัฒนา ‘บ้านโอบอุ้ม’ ในราคาน้ำเสียงได้ใน
ภาคเอกชนด้วยมาตรการทางภาษี โดยอาจเริ่มต้น
นำร่องในจังหวัดที่มีผู้สูงอายุประจำบ้านจำนวนมาก
อาทิ กรุงเทพ สุமุทรปราการ นครราชสีมา
นครศรีธรรมราช ฯลฯ

2. เร่งถ่ายโอนการกิจ ให้อำนาจก้องถั่น ออกใบอนุญาตสถานดูแลผู้สูงอายุ

เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึง
การดูแลที่ดีได้อย่างทั่วถึงอยู่ที่ห้องถิน นโยบาย
ส่วนกลางในปัจจุบันแม้จะมีสวัสดิการหลายด้าน
แต่ยังคงกระจัดกระจาย ไม่ประสานเป็นระบบ
ที่จะดูแลผู้สูงวัยได้อย่างเต็มศักยภาพ หลาย
ห้องถินแสดงให้เห็นมาแล้วว่าทำเองได้ดียิ่งกว่า
รอตอบรับนโยบายรายกระทรวง เช่น ที่อำเภอ
ลำสนธิ จังหวัดลพบุรี⁴³ รัฐจะต้องเร่งรื้อสิ่งกีดขวาง
ทางกฎหมาย คลายปมอำนาจ ปลดล็อกให้ห้องถิน

ใช้งบประมาณจัดสรรงบดูแลผู้สูงอายุได้อย่าง
อิสระ เร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจจากการกิจการ
ผู้สูงอายุ รวมถึงให้ห้องถินมีอำนาจออกใบอนุญาต
สถานดูแลผู้สูงอายุ ทำให้ห้องถินเป็นผู้เชื่อมโยง
การจัดสวัสดิการที่ยังกระจัดกระจายให้บูรณาการ
เป็นภาพเดียวกัน โดยใช้ที่พักอาศัยที่ตอบโจทย์
ผู้สูงวัยเป็นแกนของการพัฒนาระบบ LTC ต่อไป
ในอนาคต เพื่อให้การส่งเสริมการ ‘สูงวัยในถินเดิม’
เป็นไปได้จริงในเงื่อนไขที่ต่างกันออกไปใน
แต่ละแห่ง

3. จัดตั้งองค์กรตรวจสอบและพัฒนา คุณภาพสถานดูแลผู้สูงอายุ

จัดให้มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ติดตามและ
ประเมินคุณภาพสถานดูแลผู้สูงอายุในทุกระดับ
ตั้งแต่บ้านโอบอุ้มขนาดย่อมไปจนถึงศูนย์ดูแล
ขนาดใหญ่ เพื่อกำกับและให้คำแนะนำในการพัฒนา
คุณภาพ และประนีประนอมว่าผู้สูงอายุจะได้รับการดูแล
ที่ดี ไม่ใช่แค่ในด้านความปลอดภัยทางกายภาพ
ตามที่กฎหมายกำหนด แต่รวมถึงการได้รับ
ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ
หนุนเสริมศักยภาพที่จะออกไปใช้ชีวิตบนปลาย
ตามที่ต้องการ มากกว่าเป็นแค่คนชราที่มีชีวิต
แค่รอวันจากไป

เชิงอ porr

1. ปราโมทย์ ประสาทกุล และ ป้าasma ว่าพัฒนาวงศ์. 2548. “สถานการณ์ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2548” ใน กฤตยา อาชานิจกุล และ ปราโมทย์ ประสาทกุล (บรรณาธิการ). ประชากรและสังคม 2548: ประชากร ของประเทศไทย พ.ศ. 2548. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
2. สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20%
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ
4. ศูนย์เฝ้าระวังการผ่าตัวตาย. “บัญหาการผ่าตัวตายในคนไทย ปี 2565”. กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข, 2565.
5. สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศิรินทร์. “อนาคตประชากรไทย: ในวันที่การตายมากกว่าการเกิด”. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565.
6. กนกวรษา พวงประยงค์. “ความต้องการมีบุตรในอนาคต: หลักฐานเชิงประจำ้จากสตรีที่สมรสในประเทศไทย”. *Journal of Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)* 10, ฉบับที่ 19 (2561): 1–19.
7. วิชชุตา อิสราธุวรรณ. “สูงวัยในถิ่นเดิม”, 2565. <https://thaitgri.org/?p=40084>.
8. สร้างคณิเวศแห่งนำให้มีเงินออมอย่างน้อย 5 ล้านบาท
9. กองบุญธรรมศาสตร์บริหารจัดการ สำนักบุญธรรมศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร
10. TNN Thailand. “บ้านผู้สูงอายุ รามาย-ธนารักษ์ ยอดจองล้น ต้องจับฉลากผู้ได้รับสิทธิ์”. <https://www.tnnthailand.com>, 2563. <https://www.tnnthailand.com/news/wealth/63416/>.
11. การเคหะแห่งชาติ. “โครงการเคหะสุขเกษตร”. การเคหะแห่งชาติ (blog). สืบค้น 29 มีนาคม 2023. <https://www.nha.co.th/nha-suk-kasem/>.
12. ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ
13. Drageset, Jorunn, Marit Kirkevold, and Birgitte Espehaug. ‘Loneliness and Social Support among Nursing Home Residents without Cognitive Impairment: A Questionnaire Survey’. *International Journal of Nursing Studies* 48, no. 5 (May 2011): 611–19. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2010.09.008>.
14. Quashie, Nekehia T., and Wiraporn Pothisiri. ‘Parental Status and Psychological Distress among Older Thais’. *Asian Social Work and Policy Review* 12, no. 3 (2018): 130–43. <https://doi.org/10.1111/aswp.12145>.
15. โครงการศึกษาฐานแบบการให้บริการ การบริหารและการจัดการที่พักสำหรับผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ <http://www.dop.go.th/th/know/4/109>

16. Glass, Anne. 'Innovative Seniors Housing and Care Models: What We Can Learn from the Netherlands'. *Seniors Housing and Care Journal*, 1 January 2014.
17. Rocard, Eileen, and Ana Llena-Nozal. 'Supporting Informal Carers of Older People: Policies to Leave No Carer Behind'. Paris: OECD, 4 May 2022. <https://doi.org/10.1787/0f0c0d52-en>.
18. Krings, Marion F., Jeroen D. H. van Wijngaarden, Shasha Yuan, and Robbert Huijsman. 'China's Elder Care Policies 1994–2020: A Narrative Document Analysis'. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19, no. 10 (18 May 2022): 6141. <https://doi.org/10.3390/ijerph19106141>.
19. OECD. *Pricing Long-Term Care for Older Persons*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2021. https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pricing-long-term-care-for-older-persons_a25246a6-en.
20. กีรติ กิจธีระวุฒิวงศ์ และ นิทรา กิจธีระวุฒิวงศ์. "ทิศทางของการพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชน". *Journal of Nursing and Health Care* 36, ฉบับที่ 4 (2561): 15–24.
21. อุทุมพร วงศ์ศิลป์, ถาวร ศกุลพาณิชย์, สันติ ลาภเบญจกุล, และ ดิชพงศ์ พงศ์ภัทรชัย. "ต้นทุนต่อวันสำหรับการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง", ธันวาคม 2557. <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/4236>.
22. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ข้อมูลเดือนมีนาคม 2023
23. แผนปฏิบัติราชการกรมกิจการผู้สูงอายุ พ.ศ. 2566
24. คู่มือการดำเนินโครงการการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมสมและปลอดภัย ประจำปีงบประมาณ 2566, กรมกิจการผู้สูงอายุ
25. ข่าวสด. "ครบ 1 ทศวรรษ การเคหะฯ ปรับปรุง ซ่อมแซม บ้านสบายน้ำเพื่อย้ายตา", 2564. https://www.khaosod.co.th/pr-news/news_5907903.
26. ข่าวสด. "การเคหะแห่งชาติ' เดินหน้าโครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ". ข่าวสด, 2565. https://www.khaosod.co.th/pr-news/news_6971744.
27. เพ็ญนภา วงศ์ทอง. "Caregiver ในระบบ Long Term Care เขาเป็นใครหนอ เขามาจากไหน". *hrdo.org (blog)*, 2562. <https://hrdo.org/caregiver-ในระบบ-long-term-care-เขาเป็นใครหนอ/>

28. Knodel, John, Bussarawan Teerawichitchainan, and Wiraporn Pothisiri. ‘Caring for Thai Older Persons With Long-Term Care Needs’. *Journal of Aging and Health* 30, no. 10 (1 December 2018): 1516–35. <https://doi.org/10.1177/0898264318798205>.
29. กรมกิจการผู้สูงอายุ. “พม. โดย กรม พส. ประชุมคณะกรรมการถ่ายโอนภารกิจให้กับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของกรมกิจการ ผู้สูงอายุ ครั้งที่ 1/2566”, 2566. <http://www.dop.go.th/thai/gallery/1/6568>.
30. สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง. “ฮ่องกงต้องการแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก”. สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง, 2566. <https://hongkong.thaiembassy.org/th/content/bic-foreign-labour?cate=5d84800215e39c03c8002782>.
31. การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาระบบ การส่งเสริมดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับ ผู้สูงอายุที่มีภาวะ พึงพิงในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 13 กรุงเทพมหานคร กรมอนามัย
32. Saito, Masashige, Jun Aida, Naoki Kondo, Junko Saito, Hirotaka Kato, Yasuhiro Ota, Airi Amemiya, and Katsunori Kondo. ‘Reduced Long-Term Care Cost by Social Participation among Older Japanese Adults: A Prospective Follow-up Study in JAGES’. *BMJ Open* 9, no. 3 (30 March 2019): e024439. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-024439>.
33. https://web.archive.org/web/20220121164505/https://www.hud.gov/program_offices/housing/mfh/progdesc/alcp
34. <https://www.pour-les-personnes-agees.gouv.fr/changer-de-logement/vivre-en-accueil-familial/vivre-en-accueil-familial>
35. Woon-en Zorgcentrum Humanitas Deventer. ‘The Living Students of Humanitas’. Accessed 26 March 2023. <https://www.humanitasdeventer.nl/english/73-english/194-the-living-students-of-humanitas>.
36. <http://share-kanazawa.com/>
37. <https://www.mehrgenerationenhaeuser.de/>
38. <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>
39. <https://laws.anamai.moph.go.th/th/doh-annuance/download/?did=207941>
40. http://www.thaispa.go.th/spa2013/web/web_new/fileupload_doc/2022-07-05-4-22-3044184.pdf

41. OECD. *Pricing Long-Term Care for Older Persons*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2021. https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pricing-long-term-care-for-older-persons_a25246a6-en.

42. Escande, Hélène. 'Achieving Quality Long-Term Care in Residential Establishments in France', 2010. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8121&langId=en>.

43. <https://www.isranews.org/content-page/item/63842-older-63842.html>

ผู้วิจัยหลัก

สรัช สินธุประมา

ติดต่อ

taoverymuch@gmail.com
contact.101pub@gmail.com

นักวิจัยนโยบายสาธารณะ 101 PUB อย่างทำให้ตัวเลขเชิงนโยบายมีความหมายกับชีวิตของผู้คน

101 PUB หรือ 101 Public Policy Think Tank - ศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งทำงานวิจัยด้านนโยบายสาธารณะไทยในบริบทโลกใหม่ เราทำงานวิเคราะห์ ออกแบบ ขับเคลื่อน และสื่อสารนโยบายสาธารณะ บนฐานวิชาการ ฐานการพัฒนา และฐานประชาธิปไตย

